

rá merjen kérdezni. A filozófiai istenfogalmat is ilyen kritikával kell vizsgálnia. S épp ezen a ponton találkozhat a *teológia kritikájával*, mely akárhányszor radikális kérdésfeltevésével kérheti tőle számon az Isten-fogalom helyes értelmi megalapozását és azt az alázatot, mellyel a teológiai Isten-eszme felé kell közelítenie (vö. Kierkegaard, K. Barth).

Ha ma a „filozófusok istenéről” beszélünk, akkor nem egy előre definiált istenfogalom létét kívánjuk bizonyítani, nem is valamely tökéletesen körülhatárolt Isten-eszmehez kívánunk eljutni. Manapság a *filozófiai istentan feladata* inkább az lehet, hogy bölcselileg feltárja az emberi lét minden olyan dimenzióját, melyben találkozhatunk az élő Istennel. Amikor az ember a maga műveinek lényegi befejezetlenségével, a saját esetlegességével, a szenvedés, a bűn, a halál, de akárhányszor a tiszta öröm váratlan élményével szembesül, akkor az élő Istennel való találkozás dimenziói tárulnak fel előtte. Ám Isten „neve” még így is homályban marad. A kérdés, az elérhetetlen távolság, a lehatároltság élménye olyan egyetemes emberi tapasztalás, melyben nyilvánvalóvá lesz az, hogy Isten a *saját* létünk szempontjából nézve is *fontos* lehet számunkra. Így egzisztenciánkat fokozatosan áthatja az a hallgató *várakozás*, melyben oda kell figyelnünk Isten kinyilatkoztatott szavára. Ma a teológia joggal várhatja a filozófiától, hogy bemutassa az „Isten” szó helyes jelentését. Mert akkor, és csak akkor lesz *nekem* fontos, hogy Isten létezik-e vagy sem, ha ez a szó számomra is jelent valamit, és ezt a jelentést pusztán emberi képességeimmel fel is tudom fogni.

A „filozófusok Istenére” ma is szükség van. Hiszen ez a fogalom — helyesen értelmezve — épp azt fejezi ki, hogy minden idők embere meg van hívva az élő Istennel, és az ő Krisztusban adott kinyilatkoztatásával való találkozásra.

## Jegyzetek

1. Vö. Kol 2, 8—23; — 2.Vö. W. Jaeger, Die Theologie der frühen griechischen Denker, Stuttgart, 1953; — 3. H. U. von Balthasar: Herrlichkeit 3/I. Im Raum der Metaphysik. Einsiedeln 1965. 206—207; — 4. Róm 1, 19—20; — 5. H. U. von Balthasar: Herrlichkeit, ugyanott; — 6. Aurelius Augustinus: De civitate Dei, VI, cap. 6; — 7. Anselmus: Prosligion, cap. 1; — 8. Anselmus: Cur Deus homo, cap. 1; — 9. Anselmus: Prosligion, cap. 2; — 10. S. Thomas Aquin.: S. contra gentiles, I, cap. 9; — 11. Contra gentiles, I, cap. 2; — 12. Contra gentiles, I, cap. 12, Summa Theologiae I, q. 2. a. 2. ad 2; — 13. DS 3004, 3026.

## GEORGE HERBERT

### Erény

*E nap édesség nappala,  
Az ég a földet jegyzi el,  
Harmat sirat el, éjszaka,  
Mert balnod kell.*

*Rózsa, kinek heves színét  
A szem könnyezve tűri el,  
Gyökereid ön-sirodba tér,  
És balnod kell.*

*Édes rózsáju kikelet,  
Doboz, hol édesség hever,  
Muzsikám jelzi végedet,  
Meghalni kell.*

*Lélek, miben él az erény,  
Edzett szálfá, nem ernyedő;  
A világ égbet, mint a szén,  
Túléli ő.*

Károlyi Amy fordítása